

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 3. prosenca 1868.

List 1.

Bog.

Tebe, Stvarnik, vredno poslaviti,
Danes usta moje so željne,
Al besed ne morejo dobiti,
Va-nje zlit', kar greje mi sercé.
Pred Taboj, Neskončni! v svetem strahu
Stvar nevredna, s strahom trepetám;
Pred Taboj sem reven červi v prahu,
To očitno, Večni! Ti spoznáam!

Tvoja roka je zemljó stvarila,
Ki Si v stanovanje nam jo dal;
Solncu, luni, zvezdam brez števila
Ti na nebu prostor si izbral,
Vrelcem, rekam, morjem ték naznanil,
Jim postavil stanoviten jez, —
Kjer pa si jim toke Ti zabranil,
Zliti se nikdar ne smejo čez.

Lev rujove strašno po puščavi,
Kedar glad nemili ga mori,
Glas njegov se čuje po planjavi;
Ali kdo nasiti ga, ko Ti?
Ti poživiljaš cedre velikanske,
Kedar suša upogne jim glavó,
Ti zvenele cvetke pomladanske
Zopet s hladno opojíš rosó!

Vsa narava jasno mi pričuje,
Da nebes in zemlje si Gospod!
Vsaka bíl mi živo oznanuje,
Da mogočnosti je Tvoje plod!
Najbolj pa mi priča serce verno,
Ki Ti zvesto bije noč in dan,
Da si bitje sveto, neizmerno,
Dóbročinec in sodnik strašán!

Žar ljubezni Tvoje me obseva,
Kakor zlato solnce zemlje krog;
Serce moje grešno se ogreva
Tvoje milosti, neskončni Bog!
Na Te, večna zvezda, se oziram,
Kedar brije me nadlog vihár,
Sladki nadi serce jaz odpiram:
Da pozabil me ne boš nikdar!

Vém, da stvar le grešna res sem Tvoja,
Prenevredna vséga, kar prejme;
Al, Gospod! Tvoj dih je duša moja!
Pravega Očeta kličem Te!
Smiluj se me Oče, vse dobrote! —
Mar mi zmiraj Tvojih bo postáv,
Dokler v dom nebeške se lepote
Duh preséli moj z zemljó nižáv! —

J. Cimperman.

Božična. *)

(Zložil Bogomil Terzinski.)

(Pastirci pri svojej čedi spé; prvi pastir se zbudi in poje.)

Pastirci, vstanite!
Nebo se žari;
Že solnce izhaja,
Nam vstati velí.

Drugi pastir.

Svitloba, predragi!
Od solnce ni tá;
Se čuda godijo,
Da svet trepetá.

Tretji pastir.

Sej komaj je ura
Še le polnoči;
Kako more solnce
Že zdaj vshájati.

(Angelji pojó na višavah.)

Hozana, hozana,
Ti, Večni! naj bo!
Poslal odrešenje
Si rodu sladkó.

Hitite, pastirci
Vsi, k hlevčeku tam:
Tam gori Zveličar
Rodil se je nam!

Katerega čakal
Vesoljni je svet,
Je prišel izvirno
Pregreho zatré.

Pred njega kleknite,
Molite lepo:
„Hozana, hozana
Naj, Večni, ti bo!“

(Pastirci idejo; pred jasticami pojó.)

Bodi česčeno, oj Detece malo!
Detece malo; ti sinek nebeški!
Ki le zató si ti človek postalo,
Da odrešilo boš rod ves človeški.

Srečna vidva sta, o Jožef, Marija!
Vama izročil je Bog Rešenika;
Vsi smo sprejeli z višave Mesija,
To nad vse je res sreča velika.

Čast ino hvala Bogú na višavi;
Zemlja, nebo naj hoano zažene!
Spomnil človeštva se v svoji slavi:
Tvoje ovčice ne bodo zgubljene.

Novo leto 1868 —

kaj obeta — in kaj tirja?

Posebna skerb zastran prihodnosti je bila človeku lastna ob vseh časih. Temno in žalostno je bilo v tem oziru pri poganih, ki niso poznali Božje previdnosti; le slepa osoda (fatum) je gospodovala, kateri so bili podverženi tudi njihovi bogovi ali maliki. Vsa narava, njihovim malikom enoverstna, jim je imela razodevati prihodnost; še bolj se je to godilo po posebnih raznorednih prikaznih. Žato so imeli polno vedežarjev tudi omikani narodi, Gerki in Rimljani, šloveče orakelne, ktere so skerbno popraševali zastran vojske in javnih opravil, pa tudi zastran zasebnih reči, zdravja, sreče itd.

Vse drugač in boljše je zarad tega pri vernih kristjanih, ki poznajo edino pravega, vsegamogočnega in vsegavednega, neskončno dobrotljivega in svetega Boga, ki verujejo, da Njegova modra previdnost vse vlada, da brez Njegove volje ne pade ne las z glave, ne vrabec s strehe, temuč da vse v dobro služi tim, ki ga ljubijo; verujejo, da Božja modrost posebno skerbi za svojo cerkev, njeno glavo in telo, ter se ji brez Božje volje

*) Ta božičnica je prav pripravna, da se je po hišah otroci naučé in z njo pred jasticami igro napravljajo v veselje sebi in odrašenim.
Vr.

nič žalega pripetilo ne bo. Svesti si Božje obljube smejo na njo obračati psalmove besede: Ko bi ravno hodil po smertni senci, se mi ni bati hudega, ker si Ti z menoj (ps. 22, 4.).

Vendar Božja previdnost pusti človeku prostost ali svobodo, in po ti si slehern sam pomaga v svojo srečo ali nesrečo; vsak je sam odgovoren za svoje djanje in nehanje. Tudi je vsak človek ud dvojne velike družbe, ki mu pomagata v časnih in večni blagor, cerkve in države, ki ste v to po Božji previdnosti postavljeni. Gledé na vse to radovedni in skerbni vprašamo: Kaj nam obeta novo leto, in kaj tirja posebno od nas?

Kaj nam obeta, bomo spoznali, ako pogledamo zvezo novega leta s prednikom njegovim, s starim letom. V cerkvenih zadevah smo vidili poslednji čas srečno odvernjen sovražni napad na mater katoliško cerkev, rimsko cerkev in mesto; serčno in srečno so zmagali hrabri vitezi pri Mentani prederzne in brezvestne puntarje. Vendar vrag ne miruje, in nevarnost še proti; spet se zbirajo puntarji, in liberalna stranka vse Evrope jih šunta po svojih umazanih časnikih zoper častitega sv. Očeta Pija IX. in zoper katoliški Rim. Nasproti je pa tudi pripravljena v varstvo francoska pomoč; izverzni možaki francoski so se slavno poganjali v očitnih zborih za svobodo sv. cerkve in njenega poglavarja, in keršanski junaki hité od vsih krajev ter se ponujajo v vojaško službo sv. Očetu. Tudi se je obudil vnovič katoliški duh in hvale vredna gorečnost po različnih darovih vsih stanov za sv. Očeta, ter upamo, da niso le kot hudournik privreli v silnem viharju, temveč da bodo stanovitno dotekali kot živ potok; sej je tudi potreba in nevarnost vedna in silna. Od te strani tedaj novo leto sicer upanje daje, vendar nič posebno veselega ne obeta.

Ne bomo v misel jemali zatertih katoliških Poljakov pod neusmiljenim ruskim žezlom, ker serce boli brati in slišati, kako brat brata, sosed sosedu krivično ropa naj dražjih zakladov, vere in narodnosti! Ne bomo omenjali, kako se začenjajo gibati kristjani pod težkim turškim jarmom od Donave do Kandije, od jadranskega do črnega morja. Le o avstrijskih katoličanih kratko opomnimo, da jim novo leto nič dobrega ne obeta. Judovski časniki se prav poželjivo ozirajo na katoliško cerkveno premoženje, in dražijo vlado, da naj si s krivico pomaga iz denarnih zadržg. Stari materi, katoliški cerkvi žugajo vzeti pravice, ki jih ima po božji in državni postavi, — vzeti vpliv do zakona in šole, in ju djati na novo kopito, ki ni nikomur primerjeno, ter nikomur ne bo hasnilo razun nejeveri in znabiti — nemškutarii. Nekeršanski duh zborove večine, mnogoterih mest in sosésk, tudi še nezrelih dijakov množi to nevarnost in žuga silno zmedo, katero Bog odverni ali vsaj v očiševanje obrni! Nič veselega tudi tukaj ne obeta novo leto.

V državnem oziru je prinesel konec starega leta res več novih postav v svobodnem in vstavnem duhu, vendar so te, kakor pravi neki časnik, še le podlaga in streha, nimamo še dodelane hiše in njenih stebrov, ki imajo nositi vse poslopje. Nimamo še, kar je državi naj potrebnije, sprave med avstrijskimi narodi, ne poravnanih denarnih zadég, in brez tega ni in ne bo zaupanja, ako liberalizem tudi še bolj ošabno viha zastavo svobode. Hic Rhodus, hic salta.

Od zunaj žugajo miru pogin daljni črni oblaki, ki se zbirajo na Jutru in na Severju, ter so nevarni za katoliško cerkev in Avstrijo. Malo upanja se kaže tedaj od vsih strani.

Kaj nam je tedaj storiti v novem letu (razun navadnih dolžnost, da namreč dajemo cesarju, kar je ce-

sarjevega, in Bogu, kar je Božjega)? Le tri želje naj kratko izrečem: 1. Treba je delati z vso močjo slehernemu na svojem polju. Prosto se giblje v vstavni državi, posluži se te prostosti v svoj in občni prid z vso močjo po svojem stanu. Samostojnost daje vstava; glej, da ti ta samostojnost daje moč in veljavo, zaupanje in gorečnost za pravično reč. Vnanje podpore bodo odpadle v mnogem oziru; plavaj, da ne utoneš, pomagaj si sam z vsakim pripuščenim sredstvom, in Bog ti bo pomagal. Delajmo z vso močjo vsak po svojem stanu, posebno duhovni, učitelji in starši v duhu keršanske in državne svobode prec od začetka, in zmaga je gotova, z njo srečno novo leto! — 2. Delajmo z združen o močjo! Postava in pravična reč nam dovoli se združevati; „sloga jači, nesloga tlači.“ Eno telo smo; slehern ud naj bo zdrav in delaven, in močno bo to telo, spretno za slehern o pravilo. Naši nasprotniki nas napadajo in žugajo nam z združen o močjo; razkropljeni bomo kot zgubljene ovce onemogli, z združen o močjo bomo zmagali v vsaki pravični reči. Naj bodo torej verni med seboj združeni kakor otroci ene matere, enega duha in serca; naj se združeni zvesto deržé svojih duhovnih pastirjev toliko bolj, kolikor bolj jih nasprotniki želé in iščejo ločiti in v svojo oblast dobiti; naj stojé vselej nepremahljivo, kakor skala v viharju, duhovni tesno okrog svojih viših pastirjev, in peklenska moč jih ne bo zmagala. „Viribus unitis“ ostane naša prislovica, zapisana na kerščansko bandero, sv. križ, ter se nam ni bati v novem letu. — 3. Treba je stanovitnosti, da se ne utrudimo, ako precej ne zmagamo. Rim se ni v enem dnevu sozidal; drevo ne pade na prvi mahljej. Naši nasprotniki tudi ne nehajo in v mnogem oziru še rastejo ter se množé. Tudi nam bo treba vedno nove vojske, novega orodja, ki ga nam vera v obilnosti daje; treba bo žertovati ne le zločnosti, tudi blago, v nevarnost postaviti čast in življenje, vse z zaupanjem na Njega, ki sam obeta zmago in venec: „Jaz bom tvoje preobilno plačilo.“ „Terret labor, aspice praemium,“ nam zdaj trikrat veljá za stanovitnost — in zmaga bo naša za novo leto in za vselej!

To tirja novo leto in novi sedanji čas od slehernega, in naj potem prinese novo leto, kar koli si bodi, na zadnje se nam bo obrnilo v resnično srečo, ktere želi „Danica“ iz serca vsim za novo leto! — a —.

Deržava in cerkev.

Gotovo se more reči, da velika večina teh, ki govore o konkordatu, ne pozná te pogodbe, akoravno z nepri- zanašljivo prederznostjo govore, da je kriva vseh nesreč tje do zgubljene vojske pri Kraljevem gradu. Da pa vendar to državino pogodbo z rimskim stolom bolje umemo, poglejmo, kaka je bila razméra cerkve do države pred konkordatom. Razméra ta je bila zapuščina jožefinske dobe in nje poglavitni nabadki bi se dali ob kratkem tako-le povedati:

1. Deržavi naj nevarniša nasprotnica je cerkev, pravi jožefinarstvo. Vsak zvest služabnik cesarjev naj ima vedno orožje v rokah zoper njo.

2. Iz tega pa izvira vsakemu jožefinarju sveta dolžnost, da naj opovira na vso moč cerkveno samostalnost, da naj na vse preži, kar koli cerkev počné, da naj se brez deržavnega privoljenja cerkev kar ganiti ne smé.

3. Zveza škofov z vesoljnim poglavarjem, ki ga jožefinstvo „tujega“ imenuje, naj se preterga, in kolikor koli je mogoče naj se dela, da se ta zveza pozabi.

4. Obćenje škofov z nižjo duhovščino je pod oblastjo policije. Vsaki pastirski list, vsaka postna naredba,

vsak nagovor škofov do podložnih je pod državino oprezo.

5. Deržava vzame v svojo roko naj višji vodbo in odreja vsega duhovstva, da „olika“ in izuri duhovstvo za „državine namene.“ Duhovščina podučuje ljudstvo v veri, pa po tistih bukvah in tistem učilu, kakor deržava velevala.

6. Vsako navadno djanje duhovstva, ki ljudstvo pretrese, serce presune, bodi si v misijonih ali v pridigah posebno obdarovanih ali pobožnih pridigarjev itd., naj se odvrača; — zakaj to „zgledovanje zbuja“, in utegnili bi ljudstvo zavračati na „nekdanjo cerkveno moč“, kakor pravijo. Ljudstvo naj se po vošilu jožefinstva privadi, da ima duhovnega za ščinkovca, kterege ima vlada na motozu in le v ti meri naj ljudstvo cerkev spoštuje in čisla.

7. Za vse drugo ima skerbeti deržavina opreza ali cenzura. — To so načela, ki so cerkev v Avstriji 68 lét kovala v sramotne verige, in te načela, prav res da, ne pa konkordat, so krive današnjih zméd v cerkvenih rečéh in dostikrat tudi v političkih. Tako piše „Osn. Kirchenbl.“ in po njem „New-Jork. Kirchztg.“

Od kod pa izvira, da je imela jožefinska deržava cerkev za svojo največo nasprotnico. Človek bi rekel, da tudi deržava je Božja naprava, in njen namen mora biti, človeku pomagati k blagru na tem in unem svetu, in torej cerkev podpirati, pri tem prizadevanji, ker tudi ona primerne zapovedi daje za čas in za večnost. Ljudje pa radi časnost pred večnost stavijo, in takim cerkev ni Božja naprava, se vé da ne.

Če pogledamo na čas, v katerem je deržava omejenjene postave stavila, nam bo vse jasno. Že pod cesarico Marijo Terezijo so začeli gomazeti framasoni (frajmavrariji), in naslednji vladar jim je bil toliko dober, da je cesarica rekla: „moj sin bo obžaloval, da se je s temi ljudmi toliko spečal.“ Pod njegovo vlado je bila Avstrija vsa preprežena s skrivnimi družbami, njegovi svetovavci so bili framasoni in tačas so prišle take postave na svitlo, da je policaj stal povsod pri cerkvenih vratih in v sakristiji; samostane so odpravljali, cerkveno premoženje zapravljali. Ko je bil papež Pij VI na Dunaj prišel, so ga očitno po časnikih in knjižurah zaničevali in zasmehovali. Toliko so udelovali, da cesar sam, kteremu so se tako prilizovali, jim vojsko napové, in 12. decembra 1785 pride povelje, ktero je prepovedovalo razširjanje framasonskih beznic. Leta 1848 so se framasoni zopet prikazali. — Do letos so bili tihi ti mračni žoharji, in zanimivo je, da se ravno letos o njih govori, ko se konkordat tolikanj napada. Poglejmo še druge vzroke.

Do vseučilišč cerkev ni imela vpliva; in koliko v veri goreči dohtarji obeh práv veči del prihajajo iz višjih šol, ni treba razlagati; sej nam med drugim tudi obravnave v zborih pojasnujejo, in razun Tirolcev se skorej nobeden djansko ne poteguje za katoliško cerkev.

Iz višjih šol dobivamo deželsko gosposko, svoje sodnike itd. Njih zgled ni brez vpliva na prosto ljudstvo. Če so ravno nekteri med njimi, ki se ne sramujejo očitno in djansko pravi katoličani biti, vendar njih zgled drugih ne prenaredi; — vnémarnost (indiferentizem) široko gosposduje.

Konkordat je v Avstriji še le od l. 1855. Bistveno ni veliko v Avstriji premenil, ker vladarji avstrijski so bili za svojo osebo že prej dobri katoličani, in postave zoper cerkev večkrat niso bile v djanji tako hude, kakor so bile na papirju; cerkev je pa vendar po konkordatu začela prosteeje dihati. — To pa marsikteremu ni bilo po godu. Toda vlada je bila absolutna in cesarjeva volja je bila zapoved. Dobili smo pa leta 1861 febru-

arski patent in ž njim vstavno vlado. In kdo je prišel do vlade? Nemški liberalizem. Kaka čudna prikazen pa je to, da se toliko o nji piše in govori?

(Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane od sv. Jakopa. — Velike zaklade je bil kralj David skupaj spravil, ker odmenjeno je imel Gospodu zal tempelj zidati. O tej priliki je pa ponižno in hvaležno serce do Boga prelepo razodel s temi le besedami: Gospod! vse kar imamo, čegavo je, ako ne Tvoje? Tako si tudi kristjan misli, kedar revežem dobrote deli; in ko se ubozega sobrata usmiluje, skazuje djansko svojo hvaležnost do Boga. Kedar dobrote deli, se ne povzdiguje nad bližnjega, kteri darove iz njegovih rók prejme; revež se pa tudi ne sramuje darov prejemati, temuč hvali dobrotljivega Očeta v nebesih, kteri mu je naklonil dobre serca. To je keršanski pomen vbogajmedajanja in premožni si z njim nebesa kupuje, revež mu pa pri tem pomaga. Kedar pa človek tako vbogajme daje, vživa že tukaj najčistejši veselje. V takem pomenu so govorili milostni gospod véliki namestnik v nedeljo, 22. t. m., v ljubljanski čitalnici, ko so obdarovane otroke nagovorili, ter se v njih imenu zahvaljevali č. č. gospem in gospodičinam in vsem drugim pričujočim in nepričujočim dobrotnikom, ki so otrokom naklonili take lepe darove.

Že v tretjič je namreč blaga Orlova družina z obilno in zdato pomočjo dobrotnikov duhovnega in svetnega stanú napravila za božičnico otrokom močne nove oblačila. Toda toliko kolikor letos še ni bilo nobenkrat obdarovanih, bilo jih je 52 dečkov in 38 deklic iz vseh nižjih šol ljubljanskega mesta. Ob 11. dopoldne se je bilo zbralo obilo gospode v dvorani in počastila je zbrane s svojo nazočnostjo tudi blagorodna gospá deželnega predsednika pl. gospoda Konrada Eibisfelda.

Čitalniško pevstvo z vbranim glasom zapoje pesem: „Oče večne visokosti, k tebi se bižam“, ter budi v sercih občutke hvaležnosti do milega Stvarnika. Potem g. dr. Orel v priliki od pridne čebelice pojasni, kako iz malega raste veliko, zavrača na pripravljene lepe darove ter otrokom razklada dolžnosti, ktere prevzamejo, ko dobijo darila, naj skerbé namreč za svojo prihodnjost, da postanejo na korist človeški družbi, izučivši se potrebnih véd in znanost.

Milostni gospod véliki namestnik škofov razdelé potem s pomočjo pričujočih pripravljene oblačila; otroci jih precej v stranskih sobah pomerijo, odloživši svojo že sem in tje zelo zaguljeno in prehujeno obleko.

Tako preoblečeni se vernejo v dvorano in gospod generalvikar razlože v ginljivem govoru keršanski pomen usmiljenja do bližnjega, primerjaje častite gospé in gospodičine z vdovo Tabito, ktera je v apostolskih časih posebno usmiljenje skazovala ubogim, ko pa v Jopi umerje, so tarnali in jokali zapušeni reveži ter kazali apostolu Petru oblačila, rekoč: Tole nam je Tabita z lastnimi rokami naredila. Opominjali so otroke z ginljivimi besedami k lepemu keršanskemu življenju, poslednjič pa so zahvalili pl. gospó Konrad-Eibisfeldovo za posebno čast, da je blagovolila vdeležiti se te slovesnosti. Pričujoči se poslednjič ginjeni razidejo in pred hišo je bilo trume ljudi, gledajočih obložene otroke, ki so razveseljenega obličja domú nesli tudi še posebno darilo, pogačo in jabelk.

Imena njih, kteri so od blizo in daleč z denarji, blagom in delom k tej delitvi pripomogli, so zapisane v bukvah življenja, in dobrotljivi Bog nikomur na dolgu ne ostane, kdor v njegovem imenu revežu kaj podeli. Pristavljamo še to vošilo: „Letos jih je bilo obdarova-

nih 90; Bog daj, da bi jih bilo leto osorej čez 100!*) Tako ravnanje je pa tudi pot, po kateri se zamore rešiti socialno vprašanje, in zgled, katerega tukaj daje Ljubljana, je zares vreden hvale in posnemanja. — Ko bi povsod bolj premožni obračali svoje duhovne in telesne moči v to, da bi umno in zdatno pomagali revežem o pravem času, bi se odvernili marsikaj zločincev in pregreh v človeški družbi. M. M.

— 19. dec. 1867 je imel Matičin odbor 9. srenjo, ktera je bila znamenita v mnogoterih ozirih. Veselo je bilo slišati, da je pridobila Matica v veljavi pa tudi v prezejih, ker so ji pristopili svetli knez in škof p. i. gospod Vidmar, in ker ji je volil ranjki prof. Debeljak petino svojega precej obilnega premoženja. Spodobno je res, da se popiše življenje Debeljakovo v društvenem letopisu, in se mu pridene podoba njegova, ako se dobi. Tako je odbor sklenil, in ako kdo za-njo vé, naj blagovoli mu povedati. —

Za to leto so po odborovem sklepu odmenjene naslednje knjige: 1) Koledar z letopisom in s primerno podobo; 2) Vodnikove poezije; 3) Slov. Štajerja vsaj prva polovica; 4) Atlanta petere zemljevine v dveh oblinah na planem, Evropa in Avstrija, kar se ima po društvenem premoženju še odločiti; 5) Olikani Slovenec, in 6) ako bode mogoče, tudi Dušoslovje ali psihologija. Pri Vodnikovih poezijah bi se smelo nekoliko popisati, kako se je obhajal doslej njegov spomin, in pridjati bi se utegnile vsaj nekatere pesmi, ki so mu jih zložili boljši pesniki, ker sicer njegove pesmi celo v gajici že imamo in jih vsakdo lahko dobi. — Olikanega Slovenca nam je res treba, toda v pravem kršansko-katoliškem duhu, in spodobno vedenje v raznih razmerah vsakdanjega življenja nič drugzega ni, kakor pravost omikanega človeka. Ta pa se izhaja iz gotovega verskega prepričanja, ne pa iz same človeške pameti in neke vnane posvetne šegavosti. Kazati ima „Olikani Slovenec“ tudi, kako naj se véde olikani človek tudi v cerkvi, pri cerkvenih slovesnostih itd., in tu nam bo imel marsiktero povedati.

Razn omenjenih so bile sprejete še te-le, ki naj bi se dobile in sčasoma na svetlo spravile: Poezije J. Vesela Koseskega; Umetni zidar, za katerega sta se oglasila dva pisatelja; Slovensko-hrovaško-serbska, pa Slovensko-laška slovnica, se vé da bolj za omikane in podučene; Slovanske starožitnosti na podlagi Šafaříkovih po sedanjem stanu slovenskih véd in znanosti; Schödlerjeva knjiga: Buch der Natur itd. Sprejela se je tudi primerna poljudna Verna ali dogmatika katoliška po izgledu na pr. Jirsikove „popularne dogmatike“, kakor je bil nasvetoval g. dr. J. Ulaga. Dr. Ulaga je hotel, naj bi za tako dogmatiko slovenska Matica razpisala pošteno nagrado; g. prof. Marn pa, ki je sprejel in priporočal ta nasvet posebno tudi iz tega vzroka, da vidijo slovenski duhovni, katerih je tolikanj v družbi in jo radi podpirajo, kako voljna je Matica podpirati tudi bogoslovne bukve, znanstvene ali sicer katoliškim Slovincem primérne, se menda že ni upal predlagati zastran nagrade, in svetoval je le, da naj jo Matica sprejme, in da se dene v versto tistih bukev, ki jih želi si pridobiti in spraviti na svetlo, in le nekaj mu je obveljalo, toda — komaj.**) —

*) Kolikor so nam okolišine znane, bi bilo močno zeleti, da bi se ta dobrotna naredba prav močno razširila, ker gotovo je še 4-, 5krat toliko otrok, ki so silno silno potrebni, da bi jih kdo oblekel od nog do glave. Zasluge za ubogo človeštvo so v tej reči res velike. Vredn.

**) Nekako s težavnostjo res se je k temu večina dobila; mi duhovni pa moramo v prihodnje pomočkov iskati, da več cerkvenih bukev, znanstvenih, nekoliko v višem pomenu podučljivih, polemiskih itd. med narod spravljamo. Mi nikakor ne smemo

Prof. Šolar je pri tej priliki nasvetoval, naj razglasi Matica, da hoče podpirati veronaučne knjige za gornjo gimnazijo, ker bi se smelo tako prej upati, da se bode razlagal kršanski nauk tudi v viših razredih slovenski in ker bi te knjige, na pr. Martin, Fesler itd., lepo služile tudi bolj olikanim Slovincem. Toda tudi ta nasvet ni našel milosti pri odboru mizi slovenske Matice.

Osnova zastran nasvetovalnega „Naučnega slovarja“ se je dala natisniti, in se bode obdelovala v kateri prihodnji srenji, kakor tudi dr. Ulagov nasvet o premembi pravil in o velikem zboru. Po novi društveni postavi in po mnogotero razodetih vošilih naj se pravila premenijo, in o tej reči naj bode poročal v prihodnje poseben razbor, v katerega so bili voljeni gg. dr. Toman, Costa, Bleiweis, Zupanec in prof. Šolar. Kolikor pomnimo, smo bili razodeli slovenski duhovni neko vošilo po g. dr. Vončinu že za občni zbor l. 1865, kar pa tedaj ni prišlo na versto. Čas bode sedaj, da se obrnemo po g. prof. Šolarju do omenjenega razbora, in zahtevamo določno, česar je treba, da vemo, pri čem da smo. —

Tolažilo v tej srenji nas je to, da nobeden vpričnih odbornikov ni priporočal tistih nasvetov, da naj Matica izdaja novele, romane itd. Tacih knjig je malo dobrih, živo potreba pa nam je mnogo družih, kakoršne je po drugi poti težko spraviti na dan.

Naposled je bil po dr. Kostovem nasvetu 80letni česki prof. Purkyně izvoljen za častnega uda slovenske Matice.

— Nova korarja pp. nn. gospoda Fr. Kramar in Peter Urh sta bila novega leta dan v stolni cerkvi slovesno vstanovljena.

— Svitli cesar Ferdinand je daroval za zidanje nove cerkve v Ribnici 500 gl.

— „Triglav“ je zopet oživel in vsako saboto izhaja pri g. Blazniku v Ljubljani v veliki obliki. Izdajatelj in vrednik mu je pravnik in hišnik gosp. Peter Graseli. Naj bi pervikrat ne bil jenjal izhajati, gotovo za precej mernikov vraž ubožniše bi bilo ljubljansko mesto. (Polletna cena doma 2 gl., s pošto 2 gl. 50 kr.; vredn. in oprav.: Klosterfrauengasse Nr. 57 — Kazini nasproti.)

— „Triglav“ piše, da nekaj štajarskih domoljubov namérja nov politiški list v slovenskem jeziku po trikrat na teden na svetlo dajati.

— V Gradcu je začel z novim letom izhajati novi politiški dnevnik „Gratzer Volksblatt“, ki ima biti pravičen katoliški cerkvi in vsim narodom po načelu polne ravnopravnosti, ter se bo oziral pridno tudi na Slovence. Izdajatelj in vrednik, ki je bil te dni tudi v Ljubljani, je g. M. Hojsak. Veljá 6 gld. na pol leta, 1 gld. na mesec. Veseli nas, da tudi Gradec enkrat dobi pošten dnevnik, kateri bodi katoličanom serčno priporočen.

— „Slovenski gospodar“ v Mariboru, podučiven list za slovensko ljudstvo (1 gl. 50 kr. za pol leta), prav pošteno pisan, je pričel 2. tečaj. —

— Ljudske šole v teržaški okolici Italijani hočejo polasiti, akoravno je narod slovensk. Ti šmenc vendar, vse nas hoče zobati: Nemci, Lahi, Madjari. Ali si ne bomo že enkrat svojega ubozega življenja svésti?

— „Primorec“ v Terstu izhaja to leto po štirikrat na mesec, — 1. in 3. nedeljo „političen“, 2. in 4. nedeljo pa z gospodarskimi, trgovskimi, šolskimi, znanstvenimi spisi itd.

zastajati na cerkveni leđini pri napredujočem drugem slovstvu, in naj berže bo treba poti še le iskati, po kateri bomo svoj namen doverševali. Vr.

— „Zukunft“ na Dunaju z veliko vnemo dela v prid federalizma in narodnosti slovanske, in ni sovražen katoliški cerkvi, kakor pa veči del ondornih judovskih „handlangerjev.“ (Veljé 4 gl. na četert leta.)

Kar tiče sploh veči del branje svetnih listov, je treba umnemu bravcu dostikrat samemu strune ubirati, ako ena ali druga prenapeto poje, ali manj prav zabrenčí, ker moralne načela so tenke. Sploh pa moramo resnico izreči, da od Slovencev vredovani listi so izmed vsih naj bolj postavní.

S Šentmihela pri Novomestu 12. grud. M. Kr. Matere Božje dan (8. grud.) je pri nas ob 4 zjutraj že grom možnarjev in veselo priterkovanje zvonov naznalo pričetek slovesnosti, kakoršne že dolgo nismo imeli. Preč. gosp. župnik A. Mejač, vsi vneti duhovni pastir, so vidili, da je treba veliki altar na novo narediti, in stranske prenoviti, pa še svetišče vzdigniti; zatoraj so se v sedanjih revnih časih res težavnega dela lotili, in ga z Božjo pomočjo in pripomočjo svojih ljubih farmanov dogotovili. Blagoslovili so domači gosp. župnik in razlagali v pridigi dolžnost faranov skrbeti za olepšanje svoje cerkve. G. Matija Tomec je doveršil prav po volji faranov to umetno delo, ki res mojstra hvali. Tudi domačega zidarskega mojstra Franceta Šibic-a ne smem zamolčati, ki je tudi svoje delo prav posebno dobro dopolnil. Bog daj, da bi se tudi kmali pomladile še orgle in zvonovi. Bog ohrani še dolgo lét našega dobrega dušnega pastirja!

V Terstu so imeli 4., 11. in 18. grud. duhovske pogovore ali konferencije.

Iz Maribora. A. Serčno nas je razveselil glas, da bode zanjprej „Danica“ cerkveno-politišk tednik postala. Treba nam je takega lista, kot ribi vode v sedanjih viharjih časih, ko so na dnevnem redu naj važniše reči, zadevajoče vero, čast in svobodo sv. cerkve, kristjanski značaj šole, narodnost slovensko. To menda vsak spoznava, kdor potančeniše premišljuje močno gibanje strank in njihovih besednikov. Da je cerkveno-politiškega lista tudi Slovincem jako potreba, a to posebno še pri nas na Štírskem, kjer cerkvi zoperna potuhnjenost z nemškutarijo združena hudo v ljudi tiši, se je očitno pokazalo v naj novejšem času, ko so tu in tam potegnili celó ljudje kmečkega stanú s protivniki cerkvenimi in dali imena prošnjam zoper cerkveno pogodbo. Storili tega gotovo ne bi bili, ko bi bili v tej stvari podučeni. Ali kako ljudi zastran tega podučiti? V cerkvi se malo dá opraviti, ker mora pridigar gledati, da za vse poslušavce govori. O tem bi se moralo večkrat in sicer nalašč razgovarjati z možaki, posebno tistimi, ki so v odborih, ali ki sicer zvonec nosijo. Že dolgo so modri duhovniki spredvidili, da s podučevanjem v cerkvi in šoli v sedanjih časih več ne shajamo, temuč da je treba drugih potov še pozvedovati, po katerih bi se dala odrasla moška mladost in tudi možje v takih rečeh podučevati, ki ne sodijo prav za prižnico, so pa vendar v sedanjih časih silo važne. — Naj boljši pot k temu je po našem prepričanju, ako se naroči vsak duhoven na slovenske cerkvene politiške liste, ki nalašč o teh rečeh pišejo, pa tudi skuša jih ljudem priporočati, ter jih prav veliko med ljudi spraviti. Tedaj rojaki! sezite po „Danici“, po „Novicah“, na Štajerskem tudi po „Gospodarju!“*) Nič ne pomaga tožiti in žalovati čez veliki dušni kvar, ki ga delajo hudobni, znoreli listi; treba jim je le vzeti denarne podpore in bravev, in namesto njih spraviti med ljudi dobrih domačih listov, in začelo se bode daniti

po zbeganih glavah. Pa to še ni vse. Priporočil je neki modri duhoven v „Volksfrd.“ še drugo sredstvo, katero bi se tudi med Slovenci prav lahko izpeljalo, namreč: da dušni pastirji po farah osnovajo bralna društva, v katerih bi se shajali ob nedeljah in praznikih fantje in možje, ter bi duhovnik prijazno ljudem čital ali povedal najprej novine preteklega tedna, potem pa, kakor potreba časa nanese, o tej in drugi reči, postavim o posvetni oblasti sv. Očeta itd., bolj natanko govoril. To bi bile lepe slovenske konferencije, ki bi gotovo, kakor drugod, tudi pri nas veliko dobrega rodile, veliko hudega odvrčale!*) K vsemu temu je potreba dobrih, domačih listov, in pa — dobre volje, in vse se zgodi. Drugi časi, druge potrebe; in če duhovniki ne bomo branili in jezu stavili hudobiji, neumnosti in slabovernosti, — kdo pa bo? Če se pa trudimo v dušni blagor svojih ter poskušamo vse, kar v ta namen služi, bomo v veliko svojo tolažbo reči smeli: „hoc inimicus homo fecit — sovražni človek je to storil“, ako se verh vsega našega prizadevanja vendar tu in tam med pšenico lulika prikaže.

Slednjič naj še nekaj opomnimo zastran podpiranja domačih listov, in to je: da so začeli celó nekteri tistih, ki se vedejo kot olikani narodnjaki, rogove kazati proti katoliški cerkvi. Eden se je v imenu mnogih, kakor se hvali, oglasil v Reformi od 5. grudna, ki prav hudobno zabavlja kat. duhovništvo in bi rajše, da danes kot jutri ne bi bilo več konkordata, kloštrov in celibata (samskega stanú) pri duhovnikih. Vidi se možaku, da mu je duhovstvo pri razkolnikih pravi vzor duhovskega stanú, zatoraj je protiven kat. duhovstvu in njega vladi in toraj tudi zoper konkordat. Ne vemo sicer, ali ima prav ali ne, ko se sklicuje na več olikanih sorodnjakov, ki so z njim enakih misli, in za zdaj za germom še tičijo, dokler je v narodnih rečeh duhovništva slovenskega še potreba; pa to je gotovo, da sama narodnost brez djanske katoliške vere, brez Božje službe in brez npravnega napredovanja nas rešila ne bo velikih nadlóg, ampak bi v kratkem tudi narod slovenski spravila na ono pot, na kateri je sedaj del naroda italijanskega, ki ga vodijo neverni narodnjaki. — Toraj pozor! „Danica“ bo budela, da ne zvernejo; a mi moramo djansko pripomagati: z naročili, z duhovnim trudom in pisanjem, da se nam enkrat poreklo ne bo: „Ta čas, ko so ljudje spali, je prišel sovražnik in je med pšenico „lulike sejal!“ — Srečo dobro tedaj „Danici“ in vsem njenim podpornikom za novo leto!

Iz Gradca, 22. grud. Č—č. — Kaj lepo navado ima narod slovenski, da si kmet, ako je količkaj premožnejši, blizo svojega hrama postavi snažno kapelico ali barem (saj) velik križ, ki se o svetih časih in godovih lepo ovenča. Poznam v ruški župniji blizo Maribora kmeta Hleb-a, ki si je pred nekimi leti na svoji zemlji na pohorski planini tako zalo cerkvico postavil, da bi vsako mesto kinčala. Posvečena je Mariji Devici brez madeža spočeti. Duhovni z vse široke okolice prihajajo maševat na prijazni, precej visoki hrib, kjer že bistrejši zraki jasniyo glavo in srcé. Posebno vneti so za ta sveti kraj č. g. K—r, ruški kaplan, ki gotovo vsaki mesec večkrat ondi mašujejo. Mož, ki je cerkev zidal, pa naj je svést, da ga Neomadežana ne bode pozabila, in tudi pri mlajših bo v lepem spominu ostal.

Slovstvo.

„Jezičnik“ (pomenki o slovenskem pisanji) gosp. profesorja J. Marna je doveršil svoj peti letnik. Utru-

*) „Slovenski Gospodar“ v Mariboru je kaj čversto pisan, obsega zraven gospodarskih tudi druge domače in politiške. večkrat še cerkvene zadeve, izhaja vsak četrtek v polovici velike pole in veljé 3 gld. na leto. Vredn.

*) To je pač res! Priprosti ljudje veliko politizirajo, toda njih politika je dostikrat vsa piškova, polna vraž in laží, ker nimajo kermilnika. Vredn.

dila sta se jezikoslovna borca tako, da mislita leto in dan počivati, preden se v novo poskusita na jezičnem stenišču, ktero pa v prihodnje utegne čedalje manj jezičasto biti, kajti sta ga močno ogladila sukaje se po njem v 250 razgovorskih bitvah že od slovanske tisučletnice. Brez ovinka priznavamo, da s tem klasiškim in čisto izvirnim delom je slovensko slovstvo znatno pomnoženo, in ker je pri vsem tem le v malo rokah, bi po naši misli „Matica“ svoj namen obilno pospešila, ako bi iskala vse delo v svojo lastino dobiti in bi ga za svoje ude (morebiti sem ter tje kaj zmnoženega itd.) v novo na svitlo dala. S temi spisi je pa tudi naš „Učiteljski Tovarš“ veliko pridobil na veljavi, ki je že sicer eden naj boljših šolskih listov in ga z naj boljši vestjo o tej priliki vsim Slovencem priporočamo. Veak nov učitelj naj bi bil zavezan od konca do kraja prebrati in premisliti ta z nauki bogati časnik, iz kterega se tudi drugi stanovi zamorejo mnogo učiti. Zastran „Jezičnika“ naj še opomnimo, da je v njem shranjeno bogastvo naukov o slovenskih čerkah, besedah, oblikah in razno-terih drugih rečeh; poslednji zvezek pa je še posebno znamenit zavoljo jezikoslovno-zgodovinske oblike, je brez tesne zveze s poprejšnjimi in se dobiva pri bukvarjih po 50 kr.

Ker se rado tudi pri nas posnemaje Nemce piše, kakor bi bili luterani začetniki našega slovstva, naj to vražo pojasni XXI. govor iz poslednjega „Jezičnika“, ki tu nasledva.

Učenec. Jeli res tolika sreča, da je koj sveto pismo bilo sprejeto v slovenski jezik?

Tovarš. Prašáš! Mar ni sveto pismo prvo in božje pismo, na ktero se opirajo vse druge človeške pisanja? „Deus primus et Adami et post etiam Mosis vocalis (si tamen sic dicere licet) Magister et Grammaticus extitit“ — piše naš Adam Bohorič.

Učenec. Da so bili bogovéstniki v starem in novem zavétu prvi vestniki, prvi govorniki in knjižniki, to vém; vendar očitajo nam, da se vseskozi oziramo na sveto pismo in cerkvene ali svete knjige!

Tovarš. In to se tebi kadi?! Ali ne veš, da so celó pogani imeli pregovor: „A Jove principium“, kar se reče po slovenski:

Z Bogom začni vsako delo,
Da bo dober tek imelo.

Učenec. Slovenec tudi pravi:

Z Bogom začni, z Bogom tudi končaj,
Srečno boš živel, in prišel v večni raj.

Tovarš. Kar je, se vé, še bolje. — Z Bogom se je začelo naše slovstvo, ktero je cerkev osnovala, vodila in pospeševala. Prav iz tega vzroka in v ta namen je sestavil sv. Ciril slovensko pisavo, da bi se prava sv. vera vterdila med Sloveni. Kaj čuda, da so perve slovenske knjige bile svete knjige, in da je v tem duhu napredovalo slovensko slovstvo?

Učenec. In cerkev sama je vodila naše slovstvo?

Tovarš. Ne le vodila, tudi branila ga je. Bili so že tedaj nekteri, ki so grajali slovenske knjige, češ, da se ne spodobi nobenemu drugemu narodu imeti bukev svojih razun Hebrejev, Gerkov in Latinov, po Pilatovem pisanji, ktero je napisal na križu Gospodnjem. Ali rimski papež, to slišati, posvari té, ki zabavljajo čez knjige slovenske, rekši, naj se spolni slovo sv. pisma, da hvalijo Boga vsi jeziki, in da razglasujejo veličija Božje (Magnalia Dei) z različnimi jeziki, kakor jim dá sv. Duh govoriti. Ako kdo graja slovensko knjigo, da bode odločen od cerkve, dokler se spravi ali poboljša; to namreč so volci a ne ovce, ktere je treba po sadu poznati, da se jih varujemo (cf. Nestor XX.).

Učenec. Koliko tacih volkov bi se zadnje leta in celó dan danes moglo ločiti iz cerkve, ko bi ta Ne-

storjeva veljala! — Sreča je bila to zlasti za ljudstvo, kakor piše Znojemski.

Tovarš. Za ves narod, se sme reči, ker prav po tej poti, bi djal, je dobil slovenski národ svojo dobro npravno postavu. Povsod kaže slovanski rod nekaj posebno pobožnega, ktero ga vodi v vsem njegovem djanji. In tega naj bi pisatelji njegovi nikar nikjer in nikdar ne prezirali. Tako se je potrebilo med Sloveni staro poganstvo in se vkoreninilo novo kerščanstvo. Po njem se je vstanovilo naše slovstvo in razširjati jela prava olika, in po njem se nam je doslej ohranila narodnost slovanska (vid. Bilý Cyrill a Method st. 78—82).

Učenec. Po tem takem je to sreča za vse, tudi za jezičnike?

Tovarš. In še kolika? Kaj bi bilo naše staro slovstvo brez sv. pisma in brez cerkvenih knjig? Koliko bi vedili brez njih o slovenskem jeziku v devetem, desetem stoletji itd.? To spozná tudi preučeni Šafarik, da ravno po svetem pismu se je pričelo vzajemno jezikoslovje. Kaj bi bila, pravi, povestnica našega slovanskega jezika, kaj bi bilo naše globše in izvirniše jezikoslovstvo brez stare slovenske prestave svetih pisem in brez postav sv. Očakov od drugih učenih mož, učencev in njih neposrednih nastopnikov? — Te knjige iz IX. in X. stoletja so neusahljiv studenec za slovanskega jezikoslovca, kteri se prav in popolnoma soznani hoče z lastnijo svojega maternega jezika. (Šaf. čes. Mus. 1848. I.)

— Priporočevanja vredno čast. duhovšini: „Unterhaltungen über die populäre Predigtweise, von F. Dupanloup,“ Freiburg. 1867.; — „Angebilde für angehende Seelsorger und jeden eifrig. Priester,“ von Burkart, Zürich 1868. —

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Novo vstavo je državni zbor dodelal, in Beust je 22. zboru naznačil, da je poterjena. Nočejo pa je časniki odveč hvaliti in celó veljaki iz zbora se s tako težavnostjo ravnaajo k pristopu v novo ministerstvo, po kterem se ima ta novi sad v djanje spraviti, da „Reform“ z nejevoljo govori celó o beračenju za ministerstva (ministerbettelei). „Vorstadtztg.“ nahaja to dóbro v novi vstavi, da po nji nehava konkordat in da namesto njega zamorejo prostomavtarji svoje beznice na dan spravljati na Avstrijskem. — Po drugi strani kažejo gospodovavski judovski časniki svoje sovraštvo do katoliške cerkve z vednim hujskanjem na cerkveno premoženje. „Kaj, nezmožnost za plačevanje bomo nazna- njali, ali nimamo premoženja mrtve roke?“ kriči ravno imenovani list. Jud tedaj že za svoje priznava, kar ima katoliška cerkev! — Slabo znamenje je tudi podkupljivost časnikarska. „Volksfreund“ pravi: „Podkupljivost časnikov je sploh znana reč, pa sodnijsko težko dokazati. Ko so se pa unidan ob enem času vzdignile pritožbe zastran te reči v zbornicah na Dunaju, v Berlinu, v Parizu in v Florencii, so ravno natolcevani listi naj bolj glasno kričali čez obrekovanje, ter so zaterjevali, kako da so nedolžni... „Kdor me plača, ta me ima“, to je njih glasilo. Da taki podkupljenci o katoliški cerkvi dobro ne pišejo, to je očitno, da jim pa katoliški bravci verjamejo kakor evangeliu, to je sramotno, in da njih laži in obrekovanja s svojimi žalji plačujejo, to je nespametno. Oni kakor judje še verh tega s posebno prirojeno jezo pikajo vse katoliško gibanje, povzdigajo do nebes vsak glas iz ust višjih oseb, ki cerkvi ni prijazen, konkordatolomske adrese z lisičjim veseljem naznanjajo, zagovarjajo lo-

čenje šole od cerkve, divji zakon, kakor je, bi rekel pri Mormovih ob Slanem jezeru itd.

Ker so si človeške strasti zmiraj enake, naj postavimo tukaj majhno črtico iz francoskih časov od leta 1789 do 1796, iz česar se lahko posname, kam veri in cerkvi ter duhovstvu sovražna derhal pripravi državo in narod.

V silnih denarnih stiskah Francije je bil v avgustu 1788 za denarskega ministra postavljen Jacques (Jakob) Necker, kalvinar, ptujec iz Geneve na Švicarskem! Sprejet je bil od Francozov kakor nov rešitelj. To službo je on imel že poprej 1776—1782. Na Neckerjev svet je nesrečni Ludovik XVI poklical 1789 vesoljni državni zbor v pomoč finančnim zadregam. Necker je zahteval, da bi plemstvo in duhovšina pomanjkanju denara (deficit) v okom prišla. K temu jih primorati, je bilo razun 300 poslancev iz plemstva in 300 iz duhovšine poklicanih tudi 600 poslancev tretjega stanú. Od tod je bil začetek kervave prekucije. Necker vidi, da finančna zadrega le raste, pusti službo 1790 in gre pregnan ko silno bogat samosvojec (privat) nazaj na Švicarsko, kjer je l. 1804 umrl.

Kako je prekucija huje in huje rastla, pripovedujejo Hicingerjeve cerkvene zgodbe str. 365—368. — Skovana je bila tako imenovana posvetna vstava za duhovstvo (Constitution civile du clergé), ktera je terdila, da bojo škofje in fajmoštri le od srenj voljeni, brez vpljiva papeža in kralja, in zastran poslednjih brez škofov. 27. nov. 1790 je bila služba vsakemu odrečena, ki ne bo na to vstavo prisegel. Zastonj se brani kralj jo poterditi; 22. grudna 1790 se tresejo on in njegova rodovina pred gerdo in nesramno derhaljo, ktera jih hoče podaviti, ako je ne poterdi. Ludovik jo torej poterdi v pismu do predsednika Beaubarnais-a. Ali vest mu ne dá potem pokoja, še v svoji zadnji volji je sebe grajal, zakaj da je bil to storil. 4. januarja 1791 je bil v Parizu dan za to nesrečno prisego. Zastonj je bilo vse izgovarjanje: reci: „da, ali ne“, je tulila okoli zborne hiše nabrana derhal, in kdor ni prisegel, so mu že kričali: „obesite ga na laterno.“ Priseglo je bilo le nekaj malo škofov in duhovnov, med njimi prevpiti Talleyrand iz Autuna, Lomenie iz Sensa, ki je bil pozneje na postelji mertev najden, in Savines iz Viviersa, ki je bil prisegaje obnorel, pozneje pa je bil svojo zmoto preklical in umrl leta 1814. — (Po Stark Triumph der Philosophie im 18. Jahrhundert V. S.—n).

Novo berilo iz vsih vetrov. Hudobija je hudobija, meni neki anglešk list, če se tudi hudodelci imenujejo „prostovoljci“ (n. pr. garibaldovski) namesto „tolovaji“, „tatovi“, „morivci.“ — Zopet časniki veliko rožlajo z orožjem in žugajo vojske na spomlad. — Dveh prašanj se povsod boji sedanjí „liberalno-absolutisti“ in „absolutiško-liberalni“ svet, namreč: prašanja zastran pravice do cerkve, in pa do narodovnosti, ker nobeni noče tega privoliti, kar jima gre. — Podpisov na adresah zoper konkordat neki ni čez 60.000, unih za ohranjenje konkordata pa je čez 300.000. Zraven tega je pa na zoperkonkordatnih adresah veliko veliko lažnjivega, kar so časniki obilno spričali. Verh tega tudi vdeleževavci menda ne bodo tajili, da veliko podpisov zoper konkordat je od taci, ki niso več otroci katoliške cerkve in imajo torej malo več pravice o naših zadevah govoriti, kakor pa protestantje ali judje. Če kdo dá poldrugo ničlo za ves zoperkonkordatni vriš, ga je dosti drago plačal. — Neomadežana npravost, prava vernost, delavna ljubezen do bližnjega, pobožna navdušenost za pravo in pravičnost: to so znamenja prave olike, pravi „Hlas“ bernski, naznanovaje o petdesetletnici gosp. inful. kanonika Fr. Pelikana. — Katoličani na Šleskem, večí del prav ubožni, so že 17.000 tolarjev

nabrali za vojno sv. Očeta. Na Vratislavskem so v ta namen zbrali že 100.000 frankov, mogunški časniki pa do 15.000 frankov. — Z več krajev na Nemškem pripravljajo katoličanje pisma do pruskega kralja, da naj se prizadeva za ohranjenje papeževnega svetnega gospostva.

Anglijo, staro grešnico zoper katoliško cerkev, so jeli fenijani neusmiljeno pestiti. Zmiraj nevarniši so ji, akoravno jih obeša in tisoče beričev zoper nje na prežo razpošilja. Celo plinovnico mestno so hotli ti hudobneži v Londonu s smodnikom razsuti. Komu ni znano, kaj so Angleži s puntarjem Garibaldom počenjali, kako ga malikovali, ko je bil London obiskal? Komu ni znano, kakošne vnebovpijoče krivice so delali katoliškim Ircecem? Kdo se bo čudil, ako se krivični Angliji po Božjem dopušenju začčenja hudodelstvo povračevati? — Pravijo, da odjadra zopet veliko francoske vojne v Rim, ker zopet se rogovilstvo vzdiguje. Francija in Italija ste si zmiraj bolj naskriž. Persti in kamna lačni Sardin z Garibaldom vred blezo ne bo počival, dokler vsega ne zgubi, kar je nagrabil. — Dunajski judovski listi posebno radi pišejo o katoliškem cerkvenem premoženju. Tem barantavsem, kaj pa da, diše kelihi, monštrance itd. naših cerkev; tu se dajo nagrabljene in nakradene reči dobro kupiti. —

Bar. Beust je imenovan predsednik državnega ministerstva; bar. Beke derž. denarni, in bar. John derž. vojaški minister. Odsihmal bo namreč trojno ministerstvo: za ogerske, za neogerske dežele, in za oboje skupaj, in tem primérno tudi nekako trojin državni zbor. —

Poslednje novice. Novi ministri takrajlitavski so: Knez Karlos Auersperg predsednik, dr. Giskra za znotranjstvo, dr. Herbst za pravice, dr. Brestl za denarstvo, dr. Hasner (nasprotnik konkordata) za bogočastje in uk, pl. Plener za trgovstvo, grof Potocki za poljedelstvo, grof Taaffe za deželsko brambo in policijo, dr. Berger brez določnega opravilstva.

Méd in Pelin.

Pojasnilo. Mlad vetroplah, ki mu je bilo ljubše biti živinče kakor pa človek, je pred nekoliko leti neki gospodičini dokazoval, da človek ni družega kakor višej zličeno živinče. „To sem si pač mislila,“ odverne gospodičina, „ali zdaj mi je to jasno in razumem, zakaj ste vi voliček; vaša mati je tedaj krava?“

Pekli ali kuhali? V Parizu je vojašk duhoven svoje vojake pripravljaj k spovedi in imel je do njih tudi govor o peklenškem terpljenju. Eden stotnikov, ki je bil — žalibog — izdajavec svoje vere, pristopi po pridigi s preklinjeavskim vprašanjem: „Častiti gospod! ali se bodo pogubljeni v peklú kuhali ali pekli?“ — „Gospod stotnik“, odgovori duhoven čisto hladnokervno, „nič naj vas to ne skerbí; zvedili bote, kadar tje doli pridete.“ Nekoliko dni nato je prišel ravno ta stotnik k ravno tistemu duhovnu — skesano se spovedat. (Hlas.) Resnica pretresa mozeg in kosti. —

Ali bi? Ruski časnik „Moskva“ kliče Italijanom, papežu in vsim katoličanom: „Povernite se k izročilom edine, vesoljne apostoljske cerkve, priključite zopet dobo, ko edina cerkev še ni bila razkrojena in ko Vzhod in Zahod še nista bila razdvojena. Povernite se na pot resnice, ktero ste bili zapustili...“ Ali ni to govorjenje kervavih solz vredna slepota? Je mar ruskemu caru dal Zveličar ključ svoje cerkve? Znalcem cerkvene zgodovine, pravi „Hlas“, ni treba pristavljati, da ravno nasproti je to boleče razterganje med vzhodno in zahodno cerkvijo izhajalo iz Vzhoda in sicer po napuhu patriarha Foti-ja. Kdo ima tedaj pravico klicati: „povernite se?“ — Posebna šiba Božja tepe te preganjavce katoliške cerkve na Ruskem. Muraviev je umrl v nemilosti carovi; njegov sin pomočnik v zatiranji Poljakov, ne more

rabiti nóg in mora se dati na vozičku voziti; Miklav Milutin je bil zadet od mertvuda in je taki ostal; Čerkaski je bil iz službe veržen, kakor tudi Kaufmann, kateri je zdaj zopet imenovan gubernator v Turkestanu. Cerkveni sovražniki niso nikoli imeli srečnega konca. — Znamenito je, kako ti „pravoslavniki“ (!) apostolujejo za svoje „pravoslavje“ — reci razkolništvo — na Poljskem, naj bolj med Rusini. Kjer koli znatno število prebivavcev pridobijo za odpad, vlečejo orglje in stole iz katoliške cerkve in če duhoven noče prestopiti, se odpravi, in na njegovo mesto razkolnik pride. Zvesti prebivavci skrivaj vzderžujejo svojega zvestega duhovna, kterega pa ojstra kazen zadene, ako bi se li zvedilo, da je koga kerstil ali spovedal. Zapró ga na dolgo časa v terdnjavi varšavski, in ako bi zopet kaj tacega storil, bi se mogel pripraviti na pot v Sibirijo. To je menda tista „pot resnice“, h kateri „Moskva“ kliče. — Oj Slomšek! ti si vedil, zakaj si vstanovil bratovšino sv. Cirila in Metoda.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. Prestavljeni so čč. gg.: Dr. J. Šterbenec s Kranja k sv. Petru v Ljubljano; Fr. Rome iz Loke v Cirklje; M. Abzec na Vače; Drag. Lapajne, novoposv., pride na Studeno.

V terzaški škofii. Gosp. G. Fragiaco, duh. v Strunjanu, je izvoljen za kurat. kanonika v Pirani. — Mašniki so posvečeni 21. grud. čč. gg.: Št. Jenko, Drag. Mosè in Jan. Narobe. —

Dobrotni darovi.

Res mikavna, skorej poetiška reč je, kako Lahoni pihajo enako kušarjem, ker ne morejo v Rim, pa kako dunajski in drugi pupči za njimi kvakajo. Na drugi strani po naj blagoselčniši mladenči iz Francije, Belgije, Anglije, Nemčije, tudi iz Italije hitijo pod zastavo sv. Očeta. Če kje, velja tukaj rimski pregovor: „dulce est pro patria mori. Sladko je umreti za domovino!“ Res je, domovina sv. Očeta je lastnina, je v nekem pomenu domovina vseh katoličanov. Lahi, Lahi! papeževa dežela ni vaša: ona je domovina in last vsih katoličanov, zato jo tudi vsi pravi katoličani branimo, nekteri duhovno, drugi telesno. Tudi zdaj vidimo, da Lahoni prej miru ne bodo dali, dokler laški uzurpator ali radovoljno nazaj ne dá, ali pa se mu vzame, kar ni njegovega. Laška edinost po ropu je pregrešna sanjarija; ako hočejo biti edini, naj stopijo v pošteno zvezo, kakor n. pr. Amerikanci, vsak naj svoje ima in ohrani, pa je vse doseženo. Sveti ogenj pa, ki se je vnel in se kakor velik požar nezmerno hitro razširja med dve sto milijoni katoličanov, ta ogenj nikoli ne bo dopustil, da bi pešica tolovajev očetu keršanstva njegovo posestvo ugrabila, in če ga ugrabi, ne bo ga posedla dolgo časa. Ne le od blizo, tudi od deleč čez morja bodo vreli keršanski junaki svetemu Očetu na pomoč. Že je prišel v Rim med drugimi ameriški general Choroll-Jevis, kateri se je častitljivo skazal v poslednji vojski zedinjenih deržav, in ne kakor general, ampak kakor prost vojak se je sv. Očetu ponudil. In kdo je ta junak? Pred malo časom je bil še protestant, spoznavši pot zveličanja pa je postal katoličan in zdaj še papežev vojak. Kako lepo in častitljivo je tako djanje! Takemu korenjaku smemo zaklicati večno slavo pred Bogom in pred ljudmi!

Mi pa, ki ne moremo v Rim, se hočemo doma bojevati z duhovnim orožjem zoper nasprotnike naše prelube matere katoliške cerkve! Tudi po naših deželah sem ter tje imamo garibaldovcev dosti, ki niso bolji memo unih na Laškem, in katerih djanje se nam iz glo-

bočine duše studi. Sodil jih bo Bog, mi pa zanje molimo! Zraven tega pa tudi denarne pomoči privošimo sv. Očetu po svoji zmožnosti.

Preč. gosp. dekan Jož. Rozman 20 gold. — Gosp. Jern. Jarec 2 gl. — G. Miroslav pl. Premerstein 1 gl. — Duhovniija Hine 10 gl. Dekla 1 tol. za 1 gld. „Za odpušanje svojih grehov.“ — Neimenovan s Kranjske gore 1 križ. za 2 gl. 12 kr. st. d. in 3 dvaj. — M. Z. 1 gl. 60 kr. in Viktorija Z. 1 gl. sr., obé od sv. Duha, prosiite blagoslova za srečno zadnjo uro. — Inimicos ejus induam confusionem, super ipsum autem effloreat sanctificatio mea. G. A. Čibašek 1 c. cek. — „Za papeževe vojake“ brez imena, 2 gl. — Sv. Oče! prosim blagoslova zase in za svoje farmane. J. N. G. F. v P. 10 gld sreb. — „Ker je Bog s svojo Cerkvijo, kdo bo zoper njo! In ako bi se tudi vse peklenške pošasti zoper njo vzdignile, je zmagale ne bodo, ker zidana je na skalo.“ Janez Lesjak fajm. 10 gld. — G. M. M—č 2 gld. a. v. v ravno ta namen — „Da se Bog usmili mučenca Pija in mir podeli sveti cerkvi“ V. L. 2 kupona po 1 gl. 15 kr. sr. st. d., 4 pa po 30 kr. st. d. sr. — Iz Novega sada (Nove štifte) 7 gld. 17 kr. „sv. Očetu.“ — Neim. 3 sr. dvajset., da bi sprosili odpušanje grehov in srečno zadnjo uro. — G. fajm. Kapus 5 gl. — B. T. 1 gl. — G. Š. Žužek 2 gl. 12 kr. — „Sv. Očetu za novo leto“ gosp. dek. J. B. 5 gl. — S Kerke: Jož. Hribar 50 kr., prosi sv. blagoslova za odpušanja grehov in srečno zadnjo uro. — Neimenovan 3. sr. dvajset., prosi sv. Očeta blagoslova sebi in svoji žlahti, pa za srečno zadnjo uro. — Urša Rus 25 kr. — Z Dobrove: Marija Sterle, za srečno zadnjo uro, 50 kr.; Marija Marinjak, prosi blagoslova za srečno zad. uro za-se in vse žive, 50 kr.; Jera Oblak, ravno tako, 50 kr.; Marija Žvokelj, Sv. Oče! sprositi nam dar kerš. ljubezni, 50 kr.; Meta Lenarčič, sv. Oče! prosite blagoslova zame in za otroke, 40 kr.; Gregor Remčigar, za mir in edinost, 1 gl.; Jože Žvokelj, za odpušanje grehov, 20 kr.; Urša Velkaverh, v prid dušam v vicah, 1 terd. za 2 gld.; Janez Velkaverh, prosi modrosti pri svojih opravilih, 1 dvajset.; T. K.: Ut ecclesiam tuam sanctam regere et conservare digneris, 1 gl.; Neimen. 1 gl. — Barb. Kovač 30 kr.: Sv. Oče, veliki častivec Marije D.! prosim za sv. apost. blagoslov za-se, za moža in sina, za dušo in telo, da bi zamogli brumno *) živeti skupaj in v gnadi Božji umreti. — Jož. Kovač sin 10 kr., prosi za-se in starše sv. ap. blagoslova, da bi zamogli dolžnosti svojega stanu zvesto spolnovati, brumno živeti in srečno umreti.

Za afrik. misijon. Po g. vodju Rozmanu 2 gold. Neim. 1 gl. Po gosp. dek. Jož. Bonerju 19 gl.

Po g. dek. J. Bonerju: 3 gl. za pogor. v Bukovici; 5 gld. za pogor. v Koritnici; 5 gld. 30 kr. za pogor. v Kostanjevici; 5 gl. za leopoldinsko bratovšino; za reveže s povodnijo obiskovane v Galicii 6 gl. (Vse oddali v kn. škof. pis. Vrd.)

Za pogor. v Kostanjevici. Neim. 1 gl. (Odd. v šk. pis.)

Za pogor. v vel. Bukovici Neim. 1 gl. (Odd. v šk. pis.)

Za gosp. mis. Fr. Pirca. G. A. Sepič 80 kr.

Pogovori z gg. dopisovarci.

Gg. Fr. Škerj., Šim. Ž., Ign. F. v G., M. Pog. v P.: Naročeno. — P. n. g. — Š. v Gradcu: Opravljeno; serčna hvala za toliko blagost! — G. V. L. v R.: Opravljeno; drugo po g. Lerch. — Gg. A. V. bgsl. in Fr. V—č: Odpravnistvu sporočeno. — G. J. Juv.: Prejeto, oddano. — G. Šk. v S.: V kratkem po pošti. — G. J. G. v G.: Vse z veseljem — brez p. — G. — n —: Pesmice bi še nekoliko like potrebovale. — G. mis. J. Trob. v Wab.; Serčna hvala za verlega nov. „Wandererja“ in za dop.! „Dan.“ se pošilja. Veselo novo leto vsm amerk. gg. roj.! — G. Tom. Mr. v Sib.: Danica poslana. — G. M. Vr.: Prihodnjič. — Tako tudi več drugih spisov. —

*) Korenina te besede je tudi v arabskem; bar, ber pomeni pošten, nedolžen, pravičen, Vr.